

5. Kraje bogate, kraje biedne

We współczesnym świecie istnieje głębokie napięcie, określane jako konflikt Północy i Południa, wynikające z ogromnych dysproporcji w poziomie zamożności i rozwoju. Coraz bardziej powszechna staje się świadomość, że rozwiązanie problemów biedy, głodu, analfabetyzmu i niskiej jakości życia wielkiej liczby mieszkańców naszej planety wymaga ogromnego wysiłku wspólnoty międzynarodowej. Na zajęciach uczennice i uczniowie poznają problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy uboższych krajów globalnego Południa, starają się zrozumieć ich perspektywę oraz oczekiwania wobec zamożnych państw globalnej Północy. Zastanawiają się, jak przeciwdziałać narastającym we współczesnym świecie różnicom cywilizacyjnym oraz co sami mogą zrobić, by wesprzeć najuboższe kraje. Uczniowie przygotowują się do realizacji projektu na temat polskich organizacji pozarządowych niosących pomoc humanitarną lub rozwojową mieszkańcom krajów ubogich.

CELE LEKCJI WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Uczeń/uczennica:

- formułuje sądy w sprawach wybranych problemów społecznych współczesnego świata; rozważa propozycje działań w kierunku poprawy warunków życia innych ludzi na świecie – dział XII pkt 4.

PO ZAJĘCIACH UCZEŃ/UCZENNICA POTRAFI

- wskazać – na przykładach – różnice między krajami globalnego Południa i globalnej Północy;
- wskazać na mapie kilka krajów zaliczanych do bogatej Północy i do biednego Południa;
- podać przykłady wzajemnej zależności krajów Północy i Południa i ich mieszkańców;
- wskazać i uzasadnić działania, które można podejmować, by poprawić sytuację mieszkańców globalnego Południa;
- zaplanować własne działania (w ramach dostępnych dla uczniów możliwości) na rzecz pomocy rozwojowej lub humanitarnej.

METODY PRACY

- miniwykład
- burza mózgów
- praca z tekstem,
- analiza danych
- analiza przypadku
- projekt
- debata

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- współczesna mapa polityczna świata
- *Mały Rocznik Statystyczny*

JAK PRZEPROWADZIĆ ZAJĘCIA?

WPROWADZENIE

1. „Biedny człowiek, biedny kraj” (burza mózgów, praca z tekstem). Zapytaj, co to znaczy, że człowiek jest ubogi. A co oznacza, że jakieś państwo jest biedne? Wnioski zapisuj na tablicy. Poproś, by uczniowie i uczennice przeczytali tekst „Bogaci i biedni” (s. 271–272), a następnie porównali wnioski zapisane na tablicy z wiadomościami zawartymi w tekście.

ROZWINIĘCIE

2. „Najbogatsi i najbiedniejsi” (analiza danych statystycznych, praca samodzielna). Poproś uczniów, aby przypomnieli, jakie grupy państw zalicza się współcześnie do zamożnej globalnej Północy, a jakie do uboższego globalnego Południa. Wybrani uczniowie wskazują je na mapie. Wyjaśnij im, że jedna czwarta mieszkańców Ziemi żyje w skrajnej nędzy. W ciągu najbliższych kilkunastu lat sytuacja ta może się jeszcze pogorszyć, gdyż liczba ludności w krajach najuboższych i najslabiej rozwiniętych wzrośnie o kolejne 1–2 miliardy. Przepaść między bogatymi i biednymi wciąż się rozszerza, np. co piąty Brazylijczyk żyje w ubóstwie, ma utrudniony dostęp do służby zdrowia oraz rynku pracy, co dziesiąty nie ma podstawowego wykształcenia, a 10 proc. ludności powyżej 15 roku życia nie potrafi pisać ani czytać. Ale nie jest to przypadek odosobniony – podobnie jest w Nigerze, Namibii, Republice Sudanu Południowego i innych krajach. Poproś, by uczniowie zapoznali się z danymi statystycznymi zamieszczonymi w podręczniku (s. 273) i określili, w jakim stopniu najzamożniejsze państwa globalnej Północy wyprzedzają najuboższe kraje globalnego Południa pod względem wielkości PKB na jednego mieszkańca, poziomu edukacji, przeciętnej długości życia. Według jakich innych wskaźników można porównywać poziom życia w państwach lub regionach o różnym stopniu rozwoju?

Zeszyt
ćwiczeń
s. 137
ćwicz. 2

3. „Punam, Moses i ty” (praca w parach). Poproś uczniów, aby przeczytali historie dwojga młodych ludzi – Punam z Nepalu i Mosesa z Kenii (s. 274). Pracując w parach, powinni porównać ich sytuację życiową ze swoją oraz wypisać na kartce najważniejsze podobieństwa i różnice. Następnie poleć jednemu z uczniów, by przeczytał wypowiedź znanego pisarza i reportera Ryszarda Kapuścińskiego o współczesnym świecie (s. 272). Poproś wszystkich w klasie, by objaśnili sens tych słów, odwołując się do przeczytanych historii.

Zeszyt
ćwiczeń
s. 138
ćwicz. 3

4. „Co się robi, żeby «świat nie pękał?»” (burza mózgów, praca w parach, miniwykład). Zaproponuj, aby uczniowie w parach zapoznali się z notatkami na temat inicjatyw podejmowanych na rzecz biednych krajów („Długi, które trudno spłacić” na s. 272 i „Lekarze bez Granic” na s. 273) i zaproponowali, jakie inne działania można podjąć, żeby poprawić los ich mieszkańców. Zbierz od uczniów wszystkie propozycje i wspólnie ustalcie, które z nich są najbardziej realistyczne. Zwróć uwagę na to, że głośno się mówi o pomocy państw wysoko uprzemysłowionych dla krajów ubogich, rzadziej natomiast o zagrożeniach, jakie ona ze sobą niesie (np. w wyniku działalności bogatych korporacji zaostrzają się niektóre problemy ubogich). Wymień inne zagrożenia związane z niesieniem pomocy humanitarnej i rozwojowej krajom globalnego Południa (patrz tekst „Pomagają, ale czasem... szkoda” na s. 275–276). Zapytaj, jak można byłoby przeciwdziałać tym niekorzystnym tendencjom.

Zeszyt
ćwiczeń
s. 139
ćwicz. 5

ZAKOŃCZENIE

5. Podsumowanie (mapa myślowa, miniankieta). Razem z uczniami i uczennicami opracujcie mapę myślową poznanych na lekcji pojęć: „współpraca rozwojowa” i „pomoc humanitarna”. Następnie poproś, aby każdy samodzielnie wykonał ćwiczenie „Tak czy nie?” na s. 277 i zaznaczył te twierdzenia, z którymi się zgadza, a na koniec uzasadnił swoją odpowiedź.

6. „Polacy pomagają – możesz i ty!” (projekt uczniowski). Zaproponuj uczniom i uczennicom realizację projektu pod hasłem „Polacy pomagają – możesz i ty!”. Podczas zajęć spróbujcie ustalić, jakie polskie organizacje niosą pomoc rozwojową lub humanitarną mieszkańcom krajów ubogich. Podziel uczniów i uczennice na zespoły i każdemu z nich przydziel jedną organizację. Zadaniem ich będzie zgromadzenie informacji na ten temat i przedstawienie ich na forum klasy. Na następnych zajęciach uczniowie ze wszystkich zespołów wspólnie ustalą, w jakie akcje prowadzone na rzecz krajów ubogich mogą i chcą się włączyć. W ramach projektu zespołowego powinni nawiązać kontakt z organizacją, której akcję będą wspierać, i zachęcić innych do działania (więcej informacji w podręczniku na s. 277).

ĆWICZENIA DODATKOWE

→ **„Sytuacja dzieci – lepiej, ale czy dobrze?”** (praca w parach, analiza zdjęcia). Poproś uczniów i uczennice, aby przyjrzeni się zdjęciu w podręczniku na s. 274 (na górze). Zachęć do rozmowy w parach, co to zdjęcie przedstawia i co można z niego wywnioskować. Poproś kilku ochotników o przedstawienie swoich wniosków. Następnie wypisz na tablicy dane zawarte w tekście „Sytuacja dzieci – lepiej, ale czy dobrze?” (ramka na s. 274); możesz również dodać do nich informacje ze strony internetowej UNICEF-u.

→ **„Polska i globalne Południe”** (debata). Zaproponuj uczniom i uczennicom zorganizowanie debaty (klasowej lub szkolnej) na temat zaangażowania Polski na rzecz rozwoju krajów globalnego Południa. Podziel klasę na dwie grupy – zwolenników i przeciwników zwiększenia wydatków na współpracę rozwojową. Przedstawcie sobie nawzajem argumenty, a następnie spróbujcie wspólnie podjąć decyzję w tej sprawie (ćwiczenie na s. 275).